

interview

Ik weet bijna niets zeker.
En dat is wel prettig'

Aanstekelijk enthousiast als presentator van *RTL Travel*, bloed-serieus bij het grootste toneelgezelschap van Nederland:

ROELAND FERNHOUT

(34) is iemand van uitersten. Zes levensvragen aan de acteur en wereldreiziger. *'Ik verkoop illusies en dat probeer ik zo goed mogelijk te doen.'* TEKST: EVELINE STOEL ■ BEELD: ANJA VAN WIJGERDEN

Wie ben je?

'Mijn leven speelt zich af tussen twee tegenpolen. Aan de ene kant ben ik een loyaal iemand: ik heb al zestien jaar een relatie en speel alweer acht jaar bij Toneelgroep Amsterdam. Die verbondenheid heb ik nodig, daar voel ik me prettig bij. Tegelijkertijd ben ik een zwerver, wat zich uit in de hoeveelheid verschillende dingen die ik doe. Theater, film, televisie, een debat leiden: ik wil het allemaal.

Ik kan me snel vervelen, ben aartsnieuwsgierig en constant op zoek naar nieuwe ervaringen. Daarom past het reisprogramma dat ik presenteer zo goed bij me. Ik merk aan mijn medepresentatoren dat wij een soort natuur delen. Het is bijna een afwijking in je persoonlijkheid, die drang om steeds weg te gaan. Al dat gereis is fantastisch, het mooiste werk dat ik ooit heb gehad, maar het is ook zwaar en privé heeft het vergaande consequenties. Je sociale leven wordt er totaal door vernietigd. Dat je dat ervoor overhebt, zegt iets wezenlijks over je. Het is een teken van grote rusteloosheid.

De grote constante is acteren. Sinds mijn veertiende heb ik maximaal zes weken achtereen níet gespeeld. Die behoefte heb ik niet van thuis meege-

kregen; mijn vader zit in de verzekeringen, mijn moeder was tekenlerares. Maar zij ging weleens naar voorstellingen en op een dag ging ik mee, naar *Ghetto* van Joshua Sobol, uitgevoerd door De Appel. Dat ging over een groep Litouwse joden die tijdens de nazi-bezetting blijven toneelspelen. Over de zin en onzin van toneel dus. Ik vond het fantastisch, het mooiste wat ik ooit had meegemaakt. Het leek me geweldig om onderdeel te zijn van zo'n groep, om samen iets te maken wat een ander raakt. En dat is het ook. Tijdens repetities van Toneelgroep Amsterdam kan ik naar mijn medespelers kijken en volmaakt gelukkig zijn dat ik mag meedoen.

De "doorbraak" bij het grote publiek was mijn rol in *Zusje*. Het succes van die film overdonderde ons allemaal; mij, Kim van Kooten, regisseur Robert Jan Westdijk. Terwijl we gewoon een leuke film wilden maken, veranderden we het filmlandschap van Nederland. Plotseling werd ik herkend, gevraagd voor interviews...

In die begintijd vond ik alle aandacht fantastisch. Ik ben toen in de val getrapt van denken dat je bijzonder bent. Ik kon me bijvoorbeeld enorm opwinden over

'Tering, wat is het fysieke aspect van ouder worden erg'

heel kleine dingen, dan vond ik dat het op mijn manier moest. Maar op een gegeven moment kreeg ik subtiele signalen uit mijn omgeving dat ik me niet zo moest aanstellen. Ik heb mezelf bij de lurven gepakt en sindsdien doet roem me niet meer zo veel. Het heeft niets te maken met wie ik ben en waarom ik speel.

Een van mijn grootste drijfveren is de wil om te leren. *Scènes uit een huwelijk* kwam erg dichtbij, dat was giftig materiaal. In dat stuk werden dingen uitgesproken die je nooit mag uitspreken in een relatie, omdat je er zo veel mee beschadigt dat het nooit meer goedkomt. Zo'n rol draag je met je mee, maar het is niet zo dat ik me verlies in een personage. Er zijn acteurs die zeggen dat ze zo werken en dat vind ik echt onzin. Interessantdoenerij. Als je zo in elkaar zit, moet je dit vak niet kiezen, want dan word je gek. Ik verkoop illusies en dat probeer ik zo goed mogelijk te doen. Meer niet. Wel zet je daarbij altijd iets van jezelf in en de mate waarin je dat doet, bepaalt of iets bijzonder wordt.

Wat mijn kern is? Geen idee, ik probeer mezelf zo min mogelijk te definiëren. Veel mensen hebben ideeën over zichzelf die totaal niet overeenkomen met de realiteit, dus ik denk dat een gedetailleerd zelfbeeld niet echt nuttig is. Over het algemeen ben ik vrij onbevagen en extravert. Maar bij vlagen kan ik ook behoorlijk tobben. Dan vind ik dat mijn carrière mislukt is of dat ik niet goed genoeg ben. Ik was echt zo'n depressieve, donkere puber en dat is nooit helemaal overgegaan.'

Waar geloof je in?

'In de chaostheorie van de Oude Grieken: *panta rhei, oeden menei* – alles stroomt, niets blijft. Dat is mijn levensmotto. Het komt erop neer dat er maar

twee krachten zijn: schepping en vernietiging. Na schepping volgt altijd vernietiging en andersom. Als het leven me weer eens flink in het gezicht heeft geslagen, is het een troostende gedachte dat het alleen maar beter kan worden. Het werkt ook andersom: glorieuze momenten worden er enorm door gerelativeerd.'

Wat was een keerpunt?

'Eigenlijk heb ik ieder jaar een keerpunt, rond oud en nieuw. Dat is voor mij een moment van reflectie. Afgelopen jaarwisseling besepte ik dat ik mezelf soms enorm in de weg zit. Ik ben geneigd om te bedenken waarom iets níet kan, van een brommer kopen tot een weekje naar Buenos Aires gaan met vrienden. Dit jaar besloot ik om te zeggen: het kan wél. Het is onvoorstelbaar, maar dan gaat er echt iets open in je hoofd. Opeens durf je meer en lukken dingen ook nog. Zozeer zelfs dat ik nu zeg: het kan wél, maar het mag best een onsje minder.

Ik definieer het woord keerpunt als iets wat je denken verandert. In die zin was de dood van Theo van Gogh geen keerpunt. Maar omdat ik hem goed kende, was het een traumatische ervaring. Vlak voor de herdenkingsdienst zou ik op reis gaan en ik wilde hem graag nog zien. Dat mocht gelukkig. Met een bevriende collega ben ik naar het ziekenhuis gegaan, waar hij net uit de ijskast was gehaald. Hij had een hesje aan en voor ik het wist, trok die collega de stof bij Theo's hals naar beneden, waardoor je die snee zag. Ik schrok, had nog niet bedacht of ik dat überhaupt wel wilde zien, maar vrijwel meteen dacht ik: het is goed. Het wordt direct heel helder waarom iemand dood is.

Een jaar lang ben ik behoorlijk van slag geweest. Het is moeilijk te verdragen dat iemand niet sterft van ouderdom, maar omdat een ander bedenkt dat dat moet. En ondertussen werd heel Nederland hysterisch. Die luidruchtige mars op de Dam; ik zat met verbijstering te kijken naar al die gekken op tv. Allerlei mensen gingen met hem aan de haal. Daarom vind ik het moeilijk om erover te praten. In hoeverre doe ik nu niet hetzelfde? Maar ja, ik heb van hem gehouden, en vice versa, met alles wat er tussen ons heeft plaatsgevonden.

Ik hoor niet bij de mensen die het hebben over Nederland voor en Nederland na Theo van Gogh. De maatschappelijke problemen die duidelijk werden door zijn dood, waren al veel langer aan de gang en daar spraken wij ook over. Het had eerder impact op persoonlijk niveau. Je moet leren verwerken dat iemand er niet meer is.

Ook professioneel had het gevolgen. *Kicks*, de meest recente film waarin ik speelde, was nooit gemaakt als hij niet was vermoord. Het is een geëngageerde film over de multiculturele samenleving en ik merk dat ik daar tegenwoordig meer mee heb dan met dingen die alleen maar "leuk" zijn.

Theo zou het denk ik een softe film vinden. Maar

Vlak na iemands dood kun je alles wegrelativeren. Maar er komt een dag dat je weer woedend bent als je de tram mist. Gelukkig maar!

mijn rol had hij wel geestig gevonden: een filmmaker die een film wil maken over "het Nederland van nu, waar we met z'n allen zijn aanbeland".

Wat zou je willen veranderen?

'Ik zou wel tien kilo kwijt willen. Ik kan behoorlijk mateloos zijn, met eten, drank en uitgaan, en daar probeer ik al een tijd grip op te krijgen. Ik heb mezelf altijd dikker gevonden dan de rest van mijn generatie. Maar als ik nu foto's zie van periodes waarin ik mezelf dik vond, denk ik: je mocht willen dat je er nu zo uitzag. Ik ben niet ijdel – ik loop rustig drie weken in dezelfde kleren rond –, maar wel onzeker. Vreemd genoeg heeft het ook iets bevrijdends. Dat ik denk: van je sixpack hoeft je het niet te hebben, dus stel er maar iets anders tegenover.'

Hoe is het om ouder te worden?

'Heerlijk. Ik zit elk jaar lekkerder in mijn vel en in mijn hoofd. Toen ik achttien was, vond ik mezelf slimmer dan de rest, ik dacht dat ik wist wat ik wilde en hoe de wereld in elkaar stak. Dat is over, ik weet bijna niets meer zeker. En dat vind ik wel prettig. Ik kan nog steeds piekeren en somberen, maar tegenwoordig kan ik het beter naast me neerleggen. Ik voel minder noodzaak om tegen de klippen op te laten zien dat ik er ben, dat ik wat kan. Daardoor ben ik ook bescheidener geworden.

Kijk, écht ouder worden, dat is natuurlijk vreselijk. Ik zie het aan mijn moeder, aan ouders van vrienden. Tering, wat is het fysieke aspect ervan erg. Eigenlijk zou het andersom moeten zijn: dat je wordt geboren als oud, eenzaam, hulpbehoevend, gepijnigd mens, en sterft als een wolkje, omgeven door liefde, aandacht en zorg. Dat zou veel makkelijker te verteren zijn dan het rottige einde waartoe we over het algemeen zijn gedomd.

Mijn moeder kan niet lopen vanwege een dwarslaesie. Wij hebben altijd onverbloemd en nogal zwartgallig gesproken over onderwerpen als lichamelijk falen en euthanasie. Mocht het zo ver komen, dan ben ik haar gevolmachtigde, degene die moet bepalen of de behandeling moet worden stopgezet. Natuurlijk ga je door zo'n achtergrond nadenken over ouder

worden, maar ik denk niet dat ik intenser leef dan anderen. Dat is niet vol te houden.

Vergelijk het met rouw. Vlak nadat iemand is overleden, kun je alles wegrelativeren. Niets is belangrijk, want jij zit met grotere gevoelens. Maar er komt een dag dat je weer woedend bent omdat je de tram hebt gemist. Gelukkig maar. Wel zit mijn moeder vaak in mijn hoofd. Bij problemen heb

ik gauw iets van: Roeland, niet zeiken. Denk aan je moeder.

Ik heb met mezelf afgesproken dat ik me tot mijn zestigste nergens druk om maak. Dat lukt niet altijd, maar over het algemeen vind ik ouder worden een zege. Rimpels interesseren me niet en gek genoeg kan een man in mijn vak op zijn vijftigste dezelfde rollen spelen als op z'n vijfendertigste. Het wordt alleen maar interessanter, doordat je groeit als mens. Ik hoop te kunnen blijven spelen tot ik erbij neerval. Als dát lukt: graag!

Wat heb je geleerd van de liefde?

'Dat het belangrijker is om van iemand te houden dan dat iemand van jou houdt. Het is fijn om geliefd te zijn, maar het begint met de intentie om liefde te geven. Veel mensen draaien het om. Ze zoeken De Ware, iemand die al hun tekortkomingen opvangt en ervoor zorgt dat ze zelf geen verantwoordelijkheid meer hoeven te dragen. Dat was ook mijn puberfantasie, maar inmiddels weet ik dat liefde zo niet in elkaar steekt. Een partner moet je niet complementeren, maar is iemand die jou je volledige zelf laat zijn. En die juist van je houdt vanwege al die eigenaardigheden waar je zelf misschien minder blij mee bent. Als je dat accepteert, komt de juiste vanzelf op je pad.

Ik vond het een openbaring om te ontdekken dat je veel problemen zelf creëert. Je bent geneigd om de ander de schuld te geven, maar vaak weerspiegelt die persoon iets wat in jou niet helemaal lekker zit. En waar je dus zelf mee moet *dealen*. Vaak verdwijnt het probleem dan. Eigenlijk geldt dat ook voor de rest van het leven. Je hebt niet overal invloed op, maar je kunt zelf bepalen hoe je reageert op de dingen die op je pad komen. Heb je de intentie om er het beste van te maken, dan is de kans groot dat dat lukt. ■